

Exemplarisch leren met de fabels van Aesopus

Nascholing biedt exemplarisch onderwijs aan de hand van praktische voorbeelden

De nascholingstrajecten voor exemplarisch onderwijs zijn vrij nieuw in het scholingsaanbod van *Driestar educatief*. Uit dit aanbod blijkt dat er drie cursussen zijn: de basiscursus, de werkgroep en de ontwikkelgroep. De eerste is een oriëntatietraject dat een opstap vormt naar de vervolgcursussen. Zo'n vier cursusjaren wordt al met tientallen leraren uit het primair en voortgezet onderwijs gewerkt en geleerd rond praktische voorbeelden en de theorie van exemplarisch onderwijs. In dit artikel wordt ingezoomd op een willekeurige cursusdag exemplarisch onderwijs in het Zeeuwse land. Het thema van de dag is: 'De fabels van Aesopus'.

De wolf en het lam

Het is stil in het lokaal. Twintig paar kindergen kijken in alle rust naar een grote plaat die voor het bord hangt. Enkele kinderen schrijven iets op hun blaadje en kijken daarna weer naar de afbeelding. Anderen overleggen zachtjes met elkaar. Allemaal kijken ze betrokken naar de plaat, denkend aan de vraag die gesteld is: wat is hier aan de hand? Deze vraag heeft de meester aan de kinderen voorgelegd, zomaar, zonder een inleiding, alleen maar die enkele vraag. Al snel komen de kinderen met

hun uitleg: 'De wolf eet het lammetje op.' 'Ik denk dat de wolf over het stromende water heen wil, waar het lammetje staat, en dat hij het lammetje op wil eten.' Alle kinderen zijn het hierover wel eens met elkaar: de wolf ziet er zó boos uit en het lammetje kijkt zó verschrikkelijk bang! De meester vraagt verder: 'Hoe komen jullie er nu bij dat de wolf het lammetje op wil eten?' De kinderen antwoorden daarop dat een wolf graag lammetjes lust. 'Je ziet het water uit z'n mond druipen.' De meester: 'De wolf kijkt boos? Hoe zie je dat dan?' Geen probleem voor Hans. Hij

doet precies na hoe de wolf kijkt. Andere kinderen moeten erom lachen. 'Ja, zó kijkt de wolf.' 'Hoe zou jij je voelen, als je daar stond en je was het lammetje?' De kinderen kijken op. Dat is een andere vraag. Die hadden ze niet verwacht. Voorzichtig antwoordt iemand: 'Ik zou me benauwd voelen.' 'Ik denk dat ik

over een thema. De cursusleider geeft daarom een korte inleiding over het onderwerp fabels. De verdieping in het onderwerp (of vak) is bij exemplarisch onderwijs namelijk van grote betekenis. Fabels hebben een oude geschiedenis. Je komt ze tegen in de Bijbel, in oude culturen en bijvoorbeeld in de

'Het is een gouden leermoment wanneer de cursusleider zélf in praktijk brengt wat hij de cursisten in theorie (en ook in praktijk) wil bijbrengen'

heel hard weg zou rijden', zegt een andere leerling. Met elkaar bespreken de leerlingen hoe ze zich zouden voelen als ze de wolf óf het lam zouden zijn. Het gesprek is daarmee nog láng niet afgelopen.

Betekenis van fabels

Bovenstaand stukje 'fabelverhaal' is tijdens de genoemde cursusdag door cursisten geschreven. Zij woonden het eerste deel van het exempel 'De fabels van Aesopus' bij, dat de cursusleider uitvoerde met een groep leerlingen. Tijdens de uitvoering maakten zij aantekeningen, foto's en een video-opname.

Het is een gouden leermoment wanneer de cursusleider zélf in praktijk brengt wat hij de cursisten in theorie (en ook in praktijk) wil bijbrengen. De dag is begonnen met een inleiding over fabels, uiteraard zonder de leerlingen erbij. Voor de cursisten was een belangrijke vraag: wat zijn fabels precies en waarom zijn fabels geschikt voor exemplarisch onderwijs? Met name de laatste vraag blijkt een lastige te zijn, ook vanwege het feit dat de 'exemplarische pit' moeilijk is te vinden wanneer je nog niet veel weet

beelden van Chagall. Ook in moderne dierenverhalen of prentenboeken zie je ze vandaag de dag opduiken. Het zijn vaak korte verhalen waarin dieren (soms

ook mensen) met elkaar in gesprek gaan of samen iets beleven. Bekend is dat de fabels een moraal in zich hebben en dat ze vaak gaan over recht en onrecht of andere maatschappelijke problemen. Door dit laatste krijgen ze een serieus karakter. Opvallend is dat door het praten van de dieren de mensen zich in hen herkennen. In fabels komen bovendien karakters van dieren tot uitdrukking die bij mensen, in bepaalde situaties, herkenning oproepen.

Om dit beter te doorgronden worden de

cursisten gedompeld in tal van fabels, de een nog mooier dan de ander. Hierbij komen ze tot de ontdekking dat sommige fabels in de loop der tijd zijn veranderd, naar gelang de situatie in de wereld. Een klein voorbeeld daarvan is dat de fabel over de wolf en het lam tijdens de Tweede Wereldoorlog een nieuwe lading kreeg: de wolf duidde op het nazisme

en het lam op het Jodendom. Om deze reden verboden de nazi's deze fabel in de mond te nemen.

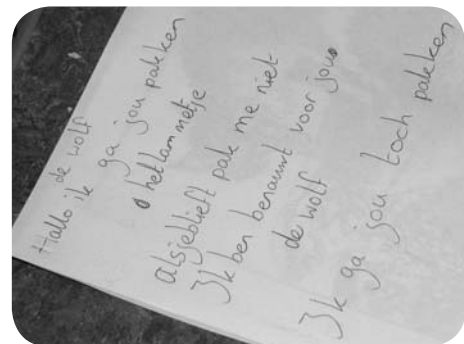
Door het lezen van de fabels en de gesprekken hierover komen de cursisten tot de ontdekking dat de wereld van de fabel diep gaat en een grote rijkdom kent.

Fabels in de klas

De grote vraag blijft nu: is de wereld van de fabels belangrijk voor de ontwikkeling en de vorming van leerlingen? En ook: op welke wijze kunnen we deze wereld in een onderwijskunstexemplaar ontsluiten voor leerlingen? Deze vraag is niet nieuw voor de groep cursisten. Vanaf het cursusjaar 2004/2005 is deze groep – grotendeels in dezelfde samenstelling – actief met het leren van exemplarisch

onderwijs. De leraren startten destijds met het meemaken van exemplaren en miniaturen, zoals 'Canonzingen' en 'Het licht en de dingen'. Door hun enthousiasme en de succeservaringen in hun eigen onderwijspraktijk kwam al snel de vraag naar boven of ze niet zelf een exemplaar konden ontwikkelen. De uitdaging is door de cursisten als groep aangenomen, en in een jaar tijd is het exemplaar 'De ramp van 1953; een dijk van een probleem' ontwikkeld en in de praktijk uitgetoet. Het ontwikkelen van dit exemplaar kenmerkte zich door het onderzoeken van de problematiek van de watersnoodramp en het doorgronden daarvan. Iedere keer kwamen de hierbij zo belangrijke vragen weer naar boven: wat is nu exemplarisch en hoe zorgen we ervoor dat we daar in het exemplaar dicht bij blijven?

Dat deze vraag niet alleen speelt bij het ontwikkelen van een nieuw exemplaar, maar ook bij het bestuderen van een bestaand exemplaar is een belangrijk onderdeel van de cursusdag. Zonder het verstaan van het beschreven exemplaar, zonder het doorgronden van

de exemplarische pit, is het lastig – zo niet onmogelijk – het exemplaar met goed gevolg uit te voeren. Over deze vraag ontstaat een boeiend gesprek tussen de

